

УДК 780.614.1.071.2(477)(092):78.03

DOI 10.34064/khnum2-40.06

Костенко Наталія Євгенівна

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри народних інструментів України
e-mail: kostenkonatalia1@gmail.com
ORCID iD: 0000-0002-8065-7023

Стильові риси творчості Любові Матвійчук: виконавський, композиторський та педагогічний виміри

Уперше комплексно, на ґрунті теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналізуються стильові риси багатогранної творчості сучасної знаної української діячки народно-інструментального мистецтва Любові Матвійчук, професорки НМАУ імені П. І. Чайковського. Особливу увагу зосереджено на взаємозв'язку її композиторської, виконавської та педагогічної діяльності. Розглядаються авторські твори мисткині у її власному еталонному виконанні, яке демонструє філігранну техніку та інноваційні прийоми гри. Аналізуються стильові риси виконавської інтерпретації відомою домристкою творів українського композитора К. Мяскова, першою виконавицею яких вона стала. Досліджено, що виконавський стиль Л. Матвійчук характеризується академічним звучанням інструмента, аристократизмом, вишуканою манерою, віртуозністю, багатогранністю тембрової палітри та глибоким емоційним розкриттям змісту твору. Композиторська творчість музикантки має лірико-романтичне спрямування, спирається на досконале знання художньо-технічних можливостей домри та збагачує її репертуар оригінальними творами й обробками народного мелосу. Науково-методична концепція Л. Матвійчук, викладена в її працях, спрямована на формування майстерності виконавського інтонування, впливаючи на виховання нового покоління музикантів-домристів. Доведено, що творчість Л. Матвійчук є синтезом рис традиційного та академічного народно-інструментального мистецтва України.

Ключові слова: діяльність Любові Матвійчук; домрова музика; композиторська творчість; виконавський стиль; педагогічна діяльність; народно-інструментальне мистецтво; прийоми гри; п'єси для домри соло; домровий репертуар.

© Видавець ХНУМ імені І. П. Котляревського, 2025.

Це стаття відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-SA 4.0.
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Постановка проблеми.

Сучасна українська домристка, композиторка і науковиця, професорка Любов Матвійчук (нар. 1952) є яскравою представницею київської школи домрового виконавства. Діяльність мисткині, яка становить невід'ємну, цінну, вагому складову сучасного домрового мистецтва України, демонструє універсалізм її творчої особистості, що розкривається через поєднання композиторського, виконавського, педагогічного та науково-методичного напрямів реалізації.

Композиторська діяльність Л. Матвійчук спрямована на широку виконавську аудиторію – від домристів-початківців до концертних виконавців. У її доробку – велика кількість різножанрових творів: від оригінальної музики та обробок народних пісень і танців до перекладень для домри й ансамблю домристів творів із репертуару інших музичних інструментів. Наукові та навчально-методичні напрацювання Любові Матвійчук – це ґрунтовні знання, що сприяють розвитку та навчанню молодого покоління.

Попри безсумнівну значущість постаті Л. Матвійчук у сучасному українському народно-інструментальному мистецтві, її багатогранна творчість залишається маловивченою в сучасному науковому просторі, що зумовлює необхідність її глибокого аналізу та систематизації.

Останні дослідження і публікації. Перші згадки про окремі аспекти професійної діяльності Л. Матвійчук та спроби їх систематизації були здійснені у фундаментальному підручнику М. Давидова (2005), що заклало основу для подальших досліджень творчості домристки. Пізніше, певні грані її творчого доробку та методичних здобутків знайшли відображення в публікаціях, присвячених академічному народно-інструментальному мистецтву, зокрема працях Н. Костенко (2019), яка справедливо називає Л. Матвійчук «берегинєю української домри». Ці дослідження переважно фокусуються на визнанні окремих досягнень та творчого внеску мисткині в розвиток домрового мистецтва, але не містять системного аналізу стильових рис її творчості. Загальну проблематику творчості музиканта-домриста порушує дослідження О. Лермонтової, де акцентовано її

виконавсько-психологічний аспект, що безпосередньо дотичний до високої виконавської майстерності Л. Матвійчук (Лермонтова, 2021). Отже, стає очевидним унікальність та вплив виконавської школи Л. Матвійчук, проте бракує робіт, що детально аналізують її виконавський стиль як еталонний, розкриваючи його академічні, технічні та емоційні особливості.

Композиторська діяльність Л. Матвійчук, зокрема її звернення до жанру п'єс для домри соло, згадується у дослідженнях К. Сліпченко (2020; 2021), присвячених жанрово-стильовим вимірам українського домрового мистецтва. Глибший аналіз композиторської творчості музикантки, зокрема її образно-асоціативного ряду та спорідненості із фольклором, представлено у дисертації цієї ж авторки (Сліпченко, 2023). Жанровий аспект творчості Л. Матвійчук частково розглядався й іншими дослідниками (Serhaniuk, Shapovalova, Nikolaievskaya, & Kopeliuk, 2021). Інтерпретативні якості сучасної музики, що тим чи іншим чином стосуються й творів Л. Матвійчук, досліджуються в роботі К. Майденберг-Тодорової (Maidenberg-Todorova, 2020). Однак, цілісний, комплексний аналіз стильових рис композиторської творчості Л. Матвійчук, особливо у взаємозв'язку з її виконавською манерою, залишається представленим недостатньо.

Таким чином, незважаючи на появу окремих досліджень, де висвітлено певні аспекти діяльності Л. Матвійчук, на сьогодні ще не здійснено ґрунтовної систематизації та комплексного стильового аналізу її творчості як цілісного явища, що охоплює композиторський, виконавський та педагогічний виміри. Це зумовлює необхідність подальших більш глибоких досліджень у цьому напрямі, що й визначає **актуальність** цієї статті.

Метою статті є визначення ролі виконавської, композиторської та педагогічної діяльності Л. Матвійчук у розвитку українського домрового мистецтва, а також систематизація та аналіз її композиторського доробку з виявленням його провідних стильових рис.

Методологія дослідження. Застосовано комплекс *теоретичних та емпіричних* методів, що дозволяють всебічно висвітлити стильові

риси творчості Л. Матвійчук у її виконавському та композиторському вимірах, а саме:

– *системний підхід* для розгляду творчості Л. Матвійчук як цілісної системи, де взаємопов'язані композиторські, виконавські, педагогічні та науково-методичні аспекти;

– *метод класифікації та тунізації* для систематизації жанрового розмаїття творів та визначення основних стильових рис;

– *аксіологічний підхід* для оцінки внеску мисткині у виконавську, композиторську, педагогічну та науково-методичну діяльність;

– *емпіричні методи виконавського аналізу* для детального вивчення структури, фактури, засобів виразності та специфічних прийомів гри в авторських творах Л. Матвійчук («Зозуля», «У лісі на світанку», «Варіації у старовинному стилі» та ін.); *аналізу аудіо- та відеозаписів* (унікальні архівні записи творів у авторському виконанні, записи з фондів Українського радіо, відеозаписи концертів) для осмислення принципів виконавської інтерпретації, особливостей тембрової палітри, прийомів артикуляції, фразування та віртуозності домристки; *описово-біографічний метод* для характеристики її життєвого та творчого шляху; *інтерпретаційний* – для розкриття художнього змісту та емоційно-образної сутності музичних творів у виконанні та композиторському баченні Л. Матвійчук.

Новизна дослідження полягає в комплексному підході до вивчення творчої особистості Л. Матвійчук, уперше застосованому з метою систематизації та аналізу її багатогранної діяльності не лише як видатної виконавиці на домрі та педагога, а й як самобутньої композиторки, яка зробила вагомий внесок у розвиток сучасного українського народно-інструментального мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Любов Дмитрівна Матвійчук (н. 21.11.1952)¹ – професорка, завідувачка кафедри народних інструментів Національної музичної

¹ Народилася Любов Матвійчук у с. Погреби Броварського району Київської області в сім'ї службовців. Мама грала на гітарі та гармошці, батько володів

академії України імені П. І. Чайковського. Початкову музичну освіту Л. Матвійчук здобула в Київській середній спеціальній музичній школі (десятиріччі) імені М. В. Лисенка (викладач Н. О. Потоцька) та ДМШ № 1 (викладач О. М. Пшенична). Своє професійне становлення вона продовжила у стінах Київського музичного училища імені Р. М. Глієра, яке закінчила у 1972 році в класі викладача-методиста Анатолія Васильовича Григоренка – педагога, що виховав цілу плеяду високопрофесійних домристів-віртуозів. Вищу освіту Л. Матвійчук здобула в Київській державній консерваторії (1977) та асистентурі-стажуванні (1984) в класі одного з ветеранів і носіїв найкращих традицій вишу – Михайла Васильовича Шелеста. Усе своє подальше життя Л. Матвійчук присвятила педагогічній, виконавській та композиторській діяльності.

Виконавський вимір. Підтвердженням її виконавської майстерності стала перемога на Всеукраїнському конкурсі виконавців на народних інструментах (Київ, 1977), де вона здобула першу премію, результатом чого стали багаточисельні гастролі в якості солістки-домристки, що відбувалися в Україні, Литві, Латвії, Естонії, Молдові, Білорусі, країнах Кавказу, Середньої Азії та Далекого Сходу; у Польщі, Словаччині, Австрії, Італії, Сполучених Штатах Америки. У США сольні виступи Л. Матвійчук супроводжував оркестр Асоціації народних інструментів Америки, членом якої вона є, маючи почесне звання заслуженої артистки цієї асоціації.

Працюючи солісткою Державного оркестру народних інструментів України (1977–1986), Любов Матвійчук мала творчі контакти з відомими співаками, народними артистами України: Дмитром Гнатюком, Анатолієм Солов'яненком, Євгенією Мірошниченко, Юрієм Гуляєвим та багатьма іншими видатними музикантами.

кількома музичними інструментами й керував хором та оркестром народних інструментів у сільському клубі. Перший концертний виступ майбутньої мисткині відбувся у шестирічному віці на концерті переможців олімпіади художньої самодіяльності, де вона заспівала під супровід батькового акордеона та хору.

У репертуарі Л. Матвійчук – більше 40 композицій зі світової музичної спадщини, серед яких значне місце посідають твори українських авторів. Почесним є той факт, що українські композитори довірили перше виконання своїх творів саме Л. Матвійчук. Вона стала першою виконавицею Концертів для домри К. Мяскова та І. Хуторянського², творів В. Власова, А. Білошицького. Артистка випустила сім альбомів під назвою «Грає Любов Матвійчук». Ці записи, що включають твори як українських, так і зарубіжних композиторів, зроблені у супроводі таких відомих колективів, як Національний оркестр народних інструментів України, Державний симфонічний оркестр України та Естрадно-симфонічний оркестр Української державної телекомпанії, а також у ансамблі з фортепіано. Записи Л. Матвійчук зберігаються у фонді Українського радіо³.

Незабутнє враження залишається від прослуховування у виконанні Л. Матвійчук у супроводі Національного оркестру народних

² У виконавській редакції Любові Матвійчук відбулися прем'єри Концерту для домри з фортепіано Б. Хуторянського; Концерту для домри з оркестром № 1 (три частини); Концерту для домри з оркестром № 2 К. Мяскова; Триптиха «В наслідування іспанському» А. Білошицького.

³ Фондові записи Національної радіокомпанії України (ТВО художніх програм): № фонотеки Українського радіо – 103341: Мясков К. Концерт для домри з оркестром № 1 у трьох частинах (у супроводі Національного оркестру народних інструментів); 107962: Мясков К. Концерт для домри з оркестром № 2 (у супроводі Естрадно-симфонічного оркестру під керуванням Р. Бабича); 106071: Мясков К. Концертні варіації (у супроводі Естрадно-симфонічного оркестру); 103511: Мясков К. Українське рондо; 102995: Мясков К. Полька; 108060: Білошицький А. Триптих «В наслідування іспанському»; 108059: Ляшенко Г. Капричіо; 105419: Фролов І. Романс; 108061: Матвійчук Л. Поетичний ескіз; 102512: Обробка української народної пісні «Ой, за гаєм, гаєм»; 108525: О. Гоноболін – Регтайм (у супроводі Джаз-бенду Українського радіо). Записи з Національним оркестром народних інструментів: 87045: Власов В. Пантоміма; 92634: Мясков К. Вальс.

Далі всі записи під № фонотеки 92634 (15 творів): 94562, 94556, 92100, 92103, 92099, 92105, 94557, 94559, 94558, 92106, 100877, 94554, 94555, 94560, 94561.

Інші записи: 87044, 87764, 87765, 87046, 87042, 87043, 87041, 76089, 68739, 71043, 76735, 71036, 76090, 76091, 73230, 73231, 71042, 71041, 76733, 73232, 76736, 71037.

інструментів України під керуванням Віталія Скакуна оригінальних творів Костянтина Мяскова для домри з оркестром: Концерту № 1 у трьох частинах та одночастинного Концерту № 2. Виконавський стиль Л. Матвійчук вирізняється вишуканістю, віртуозністю та багатогранністю тембрової палітри, особливим чуттєвим розкриттям емоційного змісту твору. Перша частина Концерту № 1 презентує вольове начало, і саме так звучить домра у виконанні Л. Матвійчук. У другій частині виконавиця демонструє домру як надзвичайно віртуозний інструмент, національно забарвлений і багатотембровий. Легкість виконання технічно складної музики, майстерність домристки створюють грайливий художній образ цієї частини. Третю частину Концерту, побудовану на українській народній темі «Подоланочка», Л. Матвійчук інтерпретує як надзвичайно вишукану та віртуозну. При цьому віртуозність не домінує над художнім змістом, а лише допомагає створити казковий образ у фіналі Концерту.

Деякі записи Л. Матвійчук збереглися у відеоформаті, хоча відео-записів виконання нею власних творів серед них небагато. Це, зокрема, твір композиторки «Зозуля»⁴, запис якого зроблений на концерті «Домра в Україні» 18 лютого 1998 року. Навіть візуально авторка демонструє філігранну техніку виконання флажолетів, колористичних прийомів гри (таких як ковзання, арпеджіато), що забезпечують різноманіття тембрового звучання інструмента. У віртуозному вступі виконавиця помпезно виконує подвійні ноти, що від самого початку презентує цей твір як концертну п'єсу. Права рука Л. Матвійчук дуже майстерно рухається грифом, змінюючи місця положення медіатора щодо струни. Виконавські рухи домристки точні та економні, максимально наближені до струни й задіюють лише те положення в просторі, яке є необхідним для звукотворення. Нічого зайвого – усе

⁴ Твір «Зозуля» авторка виконує на домрі – академічній кобзі. Інтерпретації багатьох творів домрового репертуару у виконанні Л. Матвійчук доступні для прослуховування на аудіокомпакт-дисках та в Інтернеті на її персональному сайті (див. Любов Матвійчук: Академічна кобза, [2021–2025]: опція Аудіо)

спрямовано на втілення художнього задуму твору. Різноманіття способів гри допомагає відтворити програмний образ п'єси – пташини, що барвисто співає на різні голоси.

Ще один показовий відеозапис – сольний виступ Л. Матвійчук у концерті з оркестром Асоціації народних інструментів Америки, що відбувся 1990 року у Вашингтоні (США) – яскраво презентує майстерність української домристки: інструмент в її руках «співає» і «дихає», створюючи враження, ніби співає ліричне сопрано.

Отже, окреслимо основні виконавські принципи Любові Матвійчук та стильові риси її композиторської творчості.

Підхід виконавиці до репертуару ґрунтується на доборі високохудожніх творів, які відповідають природі домри та внутрішньому світовідчуттю музикантки. Її репертуар охоплює перекладення творів західноєвропейських композиторів-романтиків і українських авторів для домри (К. Сен-Санс, Г. Жуковський, Г. Ляшенко), оригінальні композиції для цього інструмента (К. Мясков, М. Лисенко, В. Власов). Важливим є звернення до творів із фольклорним началом та виконання власних домрових композицій.

Для виконавиці характерні *висока культура звука та віртуозна досконалість гри*, що реалізуються в різноманітності технік правої та лівої руки, у майстерному виконанні колористичних і специфічних ігрових прийомів. Її грі притаманний яскравий тембр, рівномірність ударів на тремоло, що створює враження «співу» інструмента, чистота інтонування, штрихова культура, озвученість і тембральна досконалість у будь-якій позиції та будь-якому регістрі інструмента. Звідси – *всебічне розкриття виразних можливостей інструмента як сольного, концертного, чому сприяє і романтично-філософський спектр художньо-образного світовідчуття мисткині.*

Отже, виконавський стиль Любові Матвійчук – це поєднання академічного звучання домри та аристократичної манери виконавиці, від виходу на сцену до трактування кожної фрази. Л. Матвійчук створює звуковий образ домри, що базується на традиції, але водночас відображає й сучасний часопростір, чому значною мірою сприяє її

власна композиторська творчість, де виконавиця нерідко звертається до інноваційних прийомів гри на інструменті.

Композиторський вимір творчості. Значний композиторський доробок Л. Матвійчук охоплює твори для домристів різного рівня підготовки – від початківців до професійних виконавців, складаючись із її власних музичних творів для домри (кобзи) соло та домри (кобзи) у супроводі фортепіано, а також обробок народних мелодій. Ці твори становлять основу педагогічного та виконавського репертуару домристів (кобзистів) протягом вже трьох десятиліть. Крім того, її доробок містить транскрипції та перекладення, зокрема для ансамблю домристів і для інструментальних ансамблів різного складу⁵.

Л. Матвійчук є авторкою-укладачем шести репертуарних збірок творів для домри і фортепіано та ансамблю домристів, куди увійшли також її історико-методичні нариси. Збірки містять цілий ряд творів українських композиторів, включно із власними п'єсами, обробками та перекладеннями домристки.

Збірка Л. Матвійчук «Оригінальні твори для домри з фортепіано та домри-соло» (2018) призначена для здобувачів мистецьких закладів освіти всіх рівнів, оскільки містить як навчальний, так і концертний репертуар для домри. До збірки увійшли 11 авторських творів. Відкривають її три п'єси для домри соло – «Варіації в старовинному стилі», «Роздум» та «Зозуля». У цих творах композиторка використовує різноманітні технічні прийоми гри на домрі. Серед них – різновиди ковзання (по сусідніх струнах, по акордах), що є технічно складними для виконання, але формують домрову фактуру цих творів.

У «Варіаціях в старовинному стилі» фактура ущільнюється завдяки збільшенню кількості звуків, що входять у прийом ковзання:

⁵ Значущими для педагогічного та виконавського репертуару є збірки для ансамблю домристів під грифом Департаменту культури Київської міської державної адміністрації за № 060-4528 від 03.12.2014 року: «Твори для ансамблю домристів у супроводі фортепіано» (2013) та «Фрески Софії» – збірка творів для унісону домристів (2013).

спочатку це два звуки, потім три і чотири. У такий спосіб авторка посилює гучність шляхом нашарування фактури, що надає твору динамічного та драматичного характеру. Мелодія зосереджується у верхньому голосі послідовності інтервалів або акордів, які виконуються прийомом ковзання. У середній частині прийом гри арпеджіато та віртуозні технічні гамоподібні пасажі несуть функціонально-змістове навантаження – допомагають утворити патетичну кульмінацію.

Вагомою частиною композиторського доробку Л. Матвійчук є п'єси для домри (кобзи) і фортепіано, які також представлені у цій збірці. Ліричний твір «Роздум» будується на одному з найвиразніших прийомів гри на домрі – тремоло. Авторка поєднує його із прийомом ковзання, що, разом із гармонічним супроводом, формує фактуру гомофонно-гармонічного типу. До зразків втілення жанрової образності належать такі твори, як «Лірична-танцювальна», «Музична табакерка», «Поетичний ескіз» та «Молдавський танок». Останній є настільки віртуозним, що не кожен домрист візьметься його виконувати. Пасажна техніка протягом усього твору блискуче презентує домру як дуже рухливий інструмент із феєричною подачею у вступі та фантастичним звучанням флажолетів у середній частині композиції.

Твір для домри соло «У лісі на світанку» є цікавим з точки зору композиторської техніки, а також нових колористичних та сенсорних прийомів гри. Наведемо його авторську характеристику: «Нові прийоми гри, які вперше використовуються у творі для домри-соло Л. Матвійчук “У лісі на світанку”, наближено імітують звуки природи: шум вітру, рипіння дерев, спів пташок, стрибки букашок, політ бджіл, спів зозулі і ін.» (Матвійчук, 2017: 50). За думкою дослідників домрової творчості, зокрема К. Сліпченко, композиторську техніку Л. Матвійчук можна розглядати в контексті колористики та сонорики: «На прикладі “Зозулі” та “В лісі на світанку” для домри соло ми можемо простежити розвиток композиторської техніки Л. Матвійчук в області сонорики, а використання ударно-шумових можливостей вказує на ознаки сонористики» (Сліпченко, 2023: 113).

Блискуче володіння інструментом і глибоке розуміння його природи надали композиторці змогу активно шукати й впроваджувати нові специфічні прийоми гри на домрі, назви яких вона запропонувала сама: *vimeglis (vitegliss)*, *glisnop (glispor)*, *stacud (stacud)*, прийом підтягування струни. Композиторка наголошує: «Прийоми гри і штрихи тісно взаємопов'язані і постійно перебувають у взаємодії. Через прийом гри і штрихи виконавець наближається до точної передачі змісту твору та його характеру» (Матвійчук, 2017: 51).

Вагому частину авторських творів Л. Матвійчук складають різноманітні варіації на теми українських народних пісень: «Дівчино моя, переяславко», «Ой, за гаєм, гаєм», «По садочку ходжу», «Українські візерунки» (коломийки). Ці твори не є випадковими у доробку домристки, адже з дитинства вона співала українські народні пісні разом зі своїм батьком⁶. Дійсно, найбільш органічно на домрі звучать твори, які мають фольклорне начало, й вони посідають важливе місце у виконавському репертуарі самої Л. Матвійчук: Концерти та Концертні варіації, Український триптих К. Мяскова, Триптих «В наслідуванні іспанському» А. Білошицького, «Гуцульське капричіо» Г. Жуковського, п'єса для домри соло «Женчичок-бренчичок» М. Лисенка та ін.

Обробка української пісні «Ой, за гаєм, гаєм» стала основою Варіацій для домри та фортепіано, з приводу яких К. Сліпченко справедливо зауважує: «Л. Матвійчук максимально точно наближує композицію до народної пісні, що відобразилось у варіаційній формі з ознаками куплетності. Композицію по праву можна віднести

⁶ Любов Матвійчук – справжня патріотка України та рідного села (Погреби Броварського р-ну Київської обл.), де вона народилася та для якого навіть написала пісню «Наше рідне село Погреби». Із особистої бесіди з Л. Матвійчук відомо, що авторкою вірша була поетеса Ніна Гринько, а ініціатором створення пісні – Іван Марухненко. Л. Матвійчук згадувала, що була в захваті від тексту вірша й майже відразу сіла за фортепіано писати музику. Проте інструмент (фортепіано) так і не знадобився. Мелодія так швидко «крутилася» в голові та шла від серця, що авторка ледь встигала ставити крапочки на лініях нотного стану. Так, завдяки внутрішньому слуху, Л. Матвійчук дуже швидко створила цю пісню.

до концертної, на що вказує не тільки масштаб (на відміну від попередніх обробок, які тяжіють до мініатюр), але й загальна концепція» (Сліпченко, 2023: 95).

Отже, композиторська творчість Л. Матвійчук має лірико-романтичне та фольклорне спрямування. Її музика – вишукана, різнобарвна, заснована на досконалому знанні природи інструмента та його технічно-виражальних можливостей. Виконавська майстерність самої композиторки блискуче втілюється в її музиці для домри, тим самим підтримуючи традицію визнаних українських виконавців-композиторів ХХ–ХХІ століття, таких як Микола Лисенко, Борис Міхєєв, Валерій Івко, Олександр Олійник та інші.

Педагогічна діяльність. Любов Матвійчук виховала низку виконавців-послідовників, які успішно представляли її педагогічну школу на престижних конкурсах. Її вихованці – це артисти концертних установ, більшість з яких мають звання лауреатів міжнародних конкурсів, а також викладачі різних закладів мистецької освіти. У педагогічному аспекті надзвичайно важливу роль відіграє вміння викладача показати, продемонструвати якість звуку, тембру й різноманіття штрихової палітри інструмента. Підтвердженням плідності педагогічної праці Л. Матвійчук зі здобувачами освіти Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського є понад 40 вихованих нею лауреатів міжнародних та всеукраїнських виконавських конкурсів і фестивалів.

Накопичений за роки педагогічної діяльності пласт знань втілений у науково-методичному доробку Л. Матвійчук. Це численні методичні розробки, опубліковані в науково-методичних виданнях; шість навчальних програм для студентів спеціалізації «Народні інструменти» освітнього рівня «Бакалавр» та «Магістр» спеціальності «Музичне мистецтво»; чотири навчально-методичні посібники для середніх та вищих музичних навчальних закладів. Три з них отримали гриф Міністерства культури, четвертий затверджений Вченою радою НМАУ імені П. І. Чайковського та рекомендований до друку.

Укладання навчального посібника для вищих навчальних закладів «Шлях до майстерності кобзиста» (Матвійчук, 2005), який має

фундаментальне значення для фахової підготовки домристів, стало значущим результатом науково-педагогічної діяльності Л. Матвійчук. Щодо нього академік М. А. Давидов зазначив: «Авторка спирається на методологічні критерії та принципи теорії формування майстерності як мистецтва виконавського інтонування емоційно-образного змісту музичного твору; концепцію художньої техніки в її рухово-фізіологічному, психологічному та виражальному значеннях; виконання музичного твору як процес емоційно-інтелектуального спілкування музиканта-виконавця зі слухачем» (цит. за: Матвійчук, 2005: 4). Пізніше був створений ще один навчально-методичний посібник, де викладені виконавські напрацювання мисткині, – «Домрове виконавство: теорія та практика» (Матвійчук, 2017). Думки авторки, представниці провідної української академічної школи, мають велике значення, впливаючи на виховання молодих музикантів-домристів. Вона зазначає: «Музикант повинен вчитися пізнавати те невидиме, що об’єднує зовні роздільні ноти, групи, періоди, розділи та частини в органічне ціле. Духовне прозріння невидимого є те, що музиканти мають на увазі, коли вони говорять про “читання поміж рядків”, яке є в той же час найбільш захоплюючим та найскладнішим завданням для виконавця. Саме поміж рядків прихована в літературі, як і в музиці, справжня думка мистецького твору» (Матвійчук, 2017: 96–97).

Л. Матвійчук також є методистом-консультантом курсів підвищення кваліфікації викладачів мистецьких закладів освіти, членом наглядової ради Київського міського методичного центру закладів культури та навчальних закладів. Окрім того, на майже кожному виконавському конкурсі, особливо дитячо-юнацькому, звучать оригінальні твори мисткині для домри (кобзи), або її аранжування та перекладення. Винятковою відзнакою є те, що Л. Матвійчук запрошують до роботи як голову та члена журі престижних всеукраїнських і міжнародних конкурсів⁷, де учасникам випадає честь виконати твори безпосередньо

⁷ Участь Л. Матвійчук у роботі журі Всеукраїнських та Міжнародних музичних конкурсів: *Всеукраїнські конкурси*. 1. «Класичний меридіан» (Київ);

перед авторкою. Зі свого боку, Л. Матвійчук дає поради, настанови та обговорює з викладачами й конкурсантами результати виступів.

Результати синтезу композиторського та виконавського досвіду Л. Матвійчук втілила у великому проєкті, створивши виконавський колектив – унісон домристів «Фрески Софії», який функціонував протягом 2003–2016 років⁸ і складався зі здобувачів освіти класу домри НМАУ імені П. І. Чайковського. Унісон домристів під керівництвом Л. Матвійчук мав у своєму репертуарі великі концертні програми й успішно гастролював як в Україні, так і за її межами, навіть попри те, що склад музикантів постійно оновлювався. Репертуар ансамблю складався з чотирьох музичних блоків: творів західноєвропейських композиторів XVII–XX століть, музики українських митців, обробок народних пісень, естрадно-джазових композицій. Результатом роботи колективу та його керівниці стала репертуарна збірка творів у перекладеннях Л. Матвійчук «Унісон домристів “Фрески Софії”» (Матвійчук, 2013).

Питання щодо методичних засад домрово-кобзового ансамблевого виконавства Л. Матвійчук висвітлила у фундаментальній праці «Методичні основи ансамблевого виконавства» (Матвійчук, 2008). Авторка включила до навчально-методичного посібника різноманітні твори українських композиторів, аранжовані для ансамблю, а також власні ансамблеві композиції. У коментарях до кожного твору надані рекомендації щодо специфіки роботи над технічними прийомами гри,

2. «Art-premium» (Київ); 3. «Акорди Хортиці» (Запоріжжя); 4. «Веселкове розмаїття» (Київ); 5. «Різдвяні мініатюри» (Київ); 6. Конкурс імені Є. Станковича» (Київ); 7. «Провесінь» (Кіровоград); 8. «Мистецька палітра» (Київ); 9. «На крилах весни» (Ніжин); 10. «Барви Полтави» (Полтава); 11. «Музична веселка» (Дніпро). *Міжнародні конкурси*: 1. «Синій птах» (Симферопіль, до 2013 року); 2. «Самогородки» (Севастопіль, до 2013 року); 3. «Grand autumn Musik-fest» (Київ); 4. «Golden Stars of Autumn» (Київ); 5. «Golden Stars of Spring» (Київ); 6. «Весняний калейдоскоп» (Київ); 7. «Golden Talents of the World» (Київ).

⁸ Доступні записи у відеоформаті на YouTube (Унісон домристів «Фрески Софії» – НМАУ, керівник Любов Матвійчук. [Плейлист], б.р.).

тембрових можливостей виконання, а також розкрито методику напрацювання ансамблевих навичок. Так, Л. Матвійчук в якості як солістки, так і як ансамблістки фокусує увагу насамперед на музичному мисленні, що охоплює всі рівні виконання твору: від добору якісного концертного матеріалу, що відповідає можливостям музикантів, до виконавських засобів виразності, таких як темп, ритм, агогіка, динаміка, артикуляція, тембр та культура звукоутворення. Наприклад, вона зазначає: «В ансамблевому виконанні – агогіка викликає неабияку складність. Всі моменти необхідно довго відпрацьовувати, відшліфувати, створити єдине фразувальне дихання, вивірити загальні емоції і почуття» (Матвійчук, 2008: 50); або наголошує: «Специфіка жанру вимагає від музикантів великої художньої і технічної майстерності, цілої низки навичок ансамблевого виконавства» (Матвійчук, 2008: 9).

Усвідомлюючи важливість підтримки композиторської творчості для розвитку домрового мистецтва, Л. Матвійчук також ініціювала та реалізувала низку авторських концертів, де її учні виконували музику сучасних українських композиторів⁹: власне Любові Матвійчук (2012), Світлани Грицаєнко (2023), Івана Обревка (2024), Тетяни Дубовської (2024), Бориса Міхєєва (2025).

Висновки.

На основі комплексного аналізу виконавської, композиторської та педагогічної діяльності Любові Матвійчук можна сформулювати ключові узагальнення, що визначають унікальність її внеску в сучасне українське народно-інструментальне мистецтво.

1. Любов Матвійчук є багатогранною індивідуальністю, яка органічно поєднує в собі видатні таланти домристки-виконавиці, самобутньої композиторки, досвідченої педагогині та науковиці. Її діяльність охоплює всі ключові аспекти домрового мистецтва й постає як цілісний та значущий внесок у розвиток української академічної народно-інструментальної школи. Синтез взаємопов'язаних складових робить її творчість зразком для нового покоління музикантів.

⁹ Доступні записи у відеоформаті на YouTube (Концерти, б.р. [Плейлист]).

2. Виконавська манера Л. Матвійчук є еталонною для сучасних домристів. Її виконавський стиль характеризується академічним звучанням інструмента, «аристократизмом» у трактуванні музичного матеріалу: чистотою інтонації, вмінням «співати» на інструменті завдяки рівномірності тремоло, високою штриховою культурою, тембральною яскравістю й досконалістю звуковидобування в будь-якому регістрі. Особлива увага приділяється виразному фразуванню, емоційності та віртуозному володінню всіма прийомами гри, що дозволяє глибоко розкривати художній зміст твору.

3. Композиторська творчість Л. Матвійчук має переважно лірико-романтичне спрямування з увиразненим національним музичним корінням та вирізняється досконалим знанням художньо-технічних можливостей домри. Авторка надає першочергового значення мелодії, вміло розвиваючи музичний матеріал для реалізації художньої драматургії твору. Найвагомим внеском у формування сучасного звукообразу домри є інноваційне використання специфічних та нових прийомів гри (*вітегліс, гліспор, стакуд*), що дозволяють імітувати звуки природи та збагачують сферу виразності інструмента. Твори Л. Матвійчук, від майстерних фольклорних обробок до яскравих оригінальних п'єс, не лише становлять основу педагогічного та концертного репертуару домристів, а й демонструють шляхи до розширення технічних і виражальних горизонтів домрового мистецтва.

4. У творчості Л. Матвійчук органічно поєднується бережне ставлення до українських народних традицій (через опору на фольклорне начало, зокрема звернення до українських народних пісень) із новаторськими підходами до композиторської техніки та виконавської інтерпретації. Це поєднання є ключовим фактором створення нового звукового образу домри, який спирається на глибинні національні традиції, водночас розкриваючись у сучасному часопросторі, забезпечуючи спадкоємність та еволюцію академічного народно-інструментального мистецтва.

5. Любов Матвійчук не лише сама є визнаною майстринею, але й активно передає свій безцінний досвід послідовникам, формуючи

нове покоління українських домристів. Її науково-методична концепція, викладена у фундаментальних працях («Шлях до майстерності кобзиста», «Домрове виконавство: теорія та практика», «Методичні основи ансамблевого виконавства» та ін.), ґрунтується на принципах формування майстерності виконавського інтонування та глибокого розуміння художньої техніки. Ці посібники, що є результатом синтезу її виконавського, композиторського та педагогічного досвіду, стали фундаментом для фахової підготовки музикантів-домристів, сприяючи вихованню високопрофесійних виконавців.

Таким чином, діяльність Любові Дмитрівни Матвійчук є безперечним і багатогранним внеском у розвиток українського академічного народно-інструментального мистецтва, охоплюючи композиторський, виконавський, педагогічний та науковий виміри. Мисткиня є справжньою Берегинею української домри, а її творчість слугує орієнтиром для майбутніх музичних поколінь, потребує подальшого всебічного вивчення, популяризації та теоретичного осмислення.

Перспективи дослідження. Результати цієї розвідки покликані сприяти подальшому теоретичному осмисленню виконавської та композиторської практики, а також мають практичне значення для фахівців-виконавців, викладачів і дослідників у сфері сучасного домрового виконавства. Важливим у перспективі є вивчення трансформацій фольклорного начала в композиторській творчості Л. Матвійчук, зокрема аналіз її обробок народних пісень та їхнього впливу на розвиток національного стилю в домровій музиці.

ЛІТЕРАТУРА

- Давидов, М. А. (2005). *Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа)*. Київ: НМАУ імені П. І. Чайковського.
- Катрич, О. (2000). *Стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти)*. Дрогобич: Відродження.
- Концерти (б.р.). [Плейлист]. (Опубл. Любов Матвійчук: академічна кобза (домра)). <https://www.youtube.com/playlist?list=PLQGABd48N6FCX7lwkHITW1qMdEJ6bYgzj>

- Костенко, Н. (2019). Любов Матвійчук – берегиня української домри. У: *Академічне народно-інструментальне мистецтво: традиції та сучасність (до 80-річчя заснування кафедри народних інструментів Київської консерваторії) : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*, (сс. 82–85). Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського.
- Лермонтова, О. О. (2021). *Творчість музиканта-домриста: виконавсько-психологічний аспект (на матеріалі діяльності харківської школи)*. (Дис. ... канд. мистецтвознавства). Харківська державна академія культури. Харків.
- Любов Матвійчук: Академічна кобза. ([2021–2025]). [Персональний вебсайт]. <https://matviychuk.musicua.org/tvorchist.html#top>
- Матвійчук, Л. (2013). *Унісон домристів “Фрески Софії” : Репертуарна збірка творів у перекладенні та аранжуванні Л. Д. Матвійчук*. Київ: Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. https://files.infoua.net/matviychuk/Unison-domrystiv-Fresky-Sofiyi_LMatviychuk_2013.pdf
- Матвійчук, Л. (2005). *Шлях до майстерності кобзиста*. (Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів). Київ: Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. https://files.infoua.net/matviychuk/Shlyakh-do-maysternosti-kobzysta_LMatviychuk_2005.pdf
- Матвійчук, Л. (2008). *Методичні основи ансамблевого виконавства*. (Навчально-методичний посібник для середніх та вищих музичних навчальних закладів). Київ: Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. https://files.infoua.net/matviychuk/Metodychni-osnovy-ansamblevoho-vykonavstva_LMatviychuk_2008.pdf
- Матвійчук, Л. (2017). *Домрове виконавство: теорія та практика*. (Навчально-методичний посібник для вищих музичних навчальних закладів). Київ: Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. https://files.infoua.net/matviychuk/Domrove-vykonavstvo_Teoriya-ta-praktyka_LMatviychuk_2017.pdf
- Матвійчук, Л. (2018). *Оригінальні твори для домри з фортепіано та домри-соло*. Київ: Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. https://files.infoua.net/matviychuk/Oryginalni-tvory-dlja-domry-z-forte-piano-ta-domry-solo_LMatviychuk_2018.pdf
- Сліпченко, К. Д. (2020). Нові виміри звукообразу домри в українській музиці останньої чверті ХХ – першої чверті ХХІ століття. *Музичне мистецтво і культура*, 31(2), 284–297. <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2020-31-2-23>

- Сліпченко, К. Д. (2021). Жанр домрового концерту у творчості українських композиторів. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 44, 44–51. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/44-3-7>
- Сліпченко, К. Д. (2023). *Жанрово-стильові напрями домрової творчості українських композиторів*. (Дис. ... д-ра філософії). Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків.
- Унісон домристів «Фрески Софії» – НМАУ, керівник Любов Матвійчук. [Плейлист]. (б.р.). <https://www.youtube.com/playlist?list=PLQGABd48N6FBnU1WkoFCG3qQ7LbJySkWF>
- Maidenberg-Todorova, K. I. (2020). Interpretative qualities of the modern music composition. *Musicological discourse and problems of contemporary semiology: collective monograph*, Ch. 8, p. 122–137. Lviv-Toruń: Liha-Pres. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-200-8/122-137>
- Serhaniuk, L. I., Shapovalova, L. V., Nikolaievskaya, Yu. V., & Kopeliuk, O. O. (2021). Genre in the music communication system and the artist's mission. *Linguistics and Culture Review*, 5(S 4), 218–233. DOI: 10.21744/lingcure.v5nS4.1575

REFERENCES

- Concerts (n.d.). [Playlist]. (Published by Liubov Matviichuk: academic kobza (domra)). <https://www.youtube.com/playlist?list=PLQGABd48N6FCX7lwkHITW1qMdEJ6bYgzj> [in Ukrainian].
- Davydov, M. A. (2005). *History of performance on folk instruments (Ukrainian academic school)*. Kyiv: Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music [in Ukrainian].
- Katrych, O. (2000). *Style of musician-performer (theoretical and aesthetic aspects)*. Drohobych: Vidrozhennia [in Ukrainian].
- Kostenko, N. (2019). Liubov Matviichuk – guardian of the Ukrainian domra. In *Academic folk-instrumental art: traditions and modernity (to the 80th anniversary of the founding of the department of folk instruments of the Kyiv Conservatory): Materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference*, (pp. 82–85). Kyiv: Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music [in Ukrainian].
- Liermontova, O. O. (2021). *The creativity of a musician-domryst: a performance-psychological aspect (based on the material of the activities of the Kharkiv school)*. (PhD diss.). Kharkiv State Academy of Culture. Kharkiv [in Ukrainian].
- Liubov Matviichuk: Academic Kobza. ([2021–2025]). [Personal website]. <https://matviychuk.musicua.org/tvorchist.html#top> [in Ukrainian].

- Maidenberg-Todorova, K. I. (2020). Interpretative qualities of the modern music composition. *Musicological discourse and problems of contemporary semiology: collective monograph*, Ch. 8, p. 122–137. Lviv-Toruń: Liha-Pres. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-200-8/122-137> [in English].
- Matviichuk, L. (2005). *The path to the mastery of a kobza player*. (Textbook for higher musical educational institutions). Kyiv: Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music. https://files.infoua.net/matviychuk/Shlyakh-do-maysternosti-kobzysta_LMatviychuk_2005.pdf [in Ukrainian].
- Matviichuk, L. (2008). *Methodological foundations of ensemble performance*. (Teaching and methodical manual for secondary and higher musical educational institutions). Kyiv: Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music. https://files.infoua.net/matviychuk/Metodychni-osnovy-ansamblevoho-vykonavstva_LMatviychuk_2008.pdf [in Ukrainian].
- Matviichuk, L. (2013). *Unison of domra players “Frescos of Sofia”: A repertoire collection of works translated and arranged by L. D. Matviichuk*. Kyiv: Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music. https://files.infoua.net/matviychuk/Unison-domrystiv-Fresky-Sofiyi_LMatviychuk_2013.pdf [in Ukrainian].
- Matviichuk, L. (2017). *Domra performance: theory and practice*. (Teaching and methodical manual for higher musical educational institutions). Kyiv: Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music. https://files.infoua.net/matviychuk/Domrove-vykonavstvo_Teoriya-ta-praktyka_LMatviychuk_2017.pdf [in Ukrainian].
- Matviichuk, L. (2018). *Original works for domra with piano and domra solo*. Kyiv: Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music. https://files.infoua.net/matviychuk/Oryginalni-tvory-dlja-domry-z-forte-piano-ta-domry-solo_LMatviychuk_2018.pdf [in Ukrainian].
- Serhaniuk, L. I., Shapovalova, L. V., Nikolaievskaya, Yu. V., & Kopeliuk, O. O. (2021). Genre in the music communication system and the artist’s mission. *Linguistics and Culture Review*, 5(S4), 218–233. DOI: 10.21744/lingure.v5nS4.1575 [in English].
- Slipchenko, K. D. (2020). New dimensions of domra’ sound image in Ukrainian music of the last quarter of the 20th – first quarter of the 21st century. *Musical Art and Culture*, 31(2), 284–297. <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2020-31-2-23> [in Ukrainian].
- Slipchenko, K. D. (2021). The genre of domra concert in the works of Ukrainian composers. *Current Issues of the Humanities*, 44, 44–51. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/44-3-7> [in Ukrainian].

Slipchenko, K. D. (2023). *Genre and style directions of domra works by Ukrainian composers*. (PhD diss.). Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts. Kharkiv [in Ukrainian].

Unison of Domrists “Frescoes of Sophia” – National Music Academy of Ukraine, director Liubov Matviichuk. [Playlist], (n. d.). <https://www.youtube.com/playlist?list=PLQGABd48N6FBnU1WkoFCG3qQ7LbJySkWF> [in Ukrainian].

Nataliia Kostenko

Kharkiv I.P. Kotlyarevsky National University of Arts,
PhD in Art Studies, Associate Professor,
the Department of Folk Instruments of Ukraine
e-mail: kostenkonatalia1@gmail.com
ORCID iD: 0000-0002-8065-7023

Stylistic Features of Liubov Matviichuk’s Work: Performance, Compositional, and Pedagogical Dimensions

Statement of the problem. *Modern Ukrainian domrist, composer and scientist, Professor Liubov Matviichuk (born 1952) is a bright representative of the Kyiv school of domra performance. Her compositional activity is aimed at a wide performance audience - from beginner domrist to concert performers. Her oeuvre includes a large number of works of various genres: from original music and arrangements of folk songs and dances to arrangements for domra and domra ensemble of works from the repertoire of other musical instruments. Matviichuk’s scientific and methodological works are solid knowledge that contributes to the development and education of the younger generation. Despite the undoubted significance of L. Matviichuk's figure in modern Ukrainian folk instrumental art, her multifaceted work remains little studied, which necessitates its in-depth analysis and systematization.*

Objectives, methods, and novelty of the research. *The purpose of the study is to determine the role of L. Matviichuk’s performance, composer and pedagogical activities in the evolution of Ukrainian domra art, as well as to systematize and analyze her composer work with the identification of its leading stylistic features.*

A set of theoretical and empirical research methods (systemic, axiological approaches, methods of interpretative and performance analysis of musical texts, audio and video recordings of the musician’s works, analysis of her scientific and methodological publications) was applied, which allowed us to comprehensively highlight the stylistic features of L. Matviichuk’s work. Thus, the novelty of the research lies in the comprehensive approach to the study of L. Matviichuk’s creative

personality, first applied with the aim of systematizing and analyzing her multifaceted activity not only as an outstanding domra performer and teacher, but also as an original composer.

Research results. This study highlights L. Matviichuk's central role in the formation and development of Ukrainian domra art. Her exemplary performance style has defined the academic sound of the domra, while her composer work, which blends lyricism with a profound understanding the instrument nature, has significantly enriched its repertoire. The author gives primary attention to melody, skillfully developing the musical material for implementation of the artistic dramaturgy of the work. The most significant contribution to the formation of the modern sound image of the domra is the innovative use of specific and new playing techniques (*viteglis*, *glispor*, *stakud*), which allow to imitate the sounds of nature and enrich the expressiveness of the instrument. Matviichuk's works, from masterful folklore arrangements to bright original pieces, not only form the basis of the pedagogical and concert repertoire of domrists, but also demonstrate ways to expand the technical and expressive horizons of domra art, combining the Ukrainian traditions with innovative approaches, shaping the contemporary image of the domra in academic art.

Conclusion. Liubov Matviichuk is a unique figure in contemporary Ukrainian folk instrumental art. Her work encompasses all key aspects of the domra world, making a holistic and significant contribution to the development of academic folk instrumental music. Her performance style is a benchmark for modern domra players, characterizing by an academic domra sound, an aristocratic approach to musical interpretation, and a bright timbre. Her composer works are primarily lyrical-romantic, demonstrating the profound knowledge of the domra's artistic and technical capabilities. Her creations seamlessly blend a respectful attitude towards Ukrainian folk traditions with innovative approaches to compositional technique and performance interpretation. Her scientific and methodological concept is rooted in the principles of developing intonation mastery, and her numerous educational manuals are foundational for training a new generation of domra players. Liubov Matviichuk is a true *Berehynia* (Guardian) of the Ukrainian domra, whose multifaceted contribution has significantly advanced academic folk instrumental art.

Keywords: Liubov Matviichuk's activity; domra music; composer work; performance style; pedagogical activity; folk instrumental art; playing techniques; solo domra pieces; domra repertoire.

Стаття надійшла до редакції 30.06.2025,
рекомендована до друку 15.08.2025, оприлюднена 30.09.2025.